

ז.ה.ל.צ.י.ב.

מאמרים מתורת

מרן הבני יששכר זי"ע

וממשיכי דרכו

בני יששכר:

מאמרי חודש כסלו - טבת

מאמר ב' - אור התורה (ב)

ח"י כסלו ה'תשפ"ה
ירושלים עיה"ק תובב"א

לזכות רפו"ש
הילד ישעי' בן סימא חנה
לרפו"ש בתושח"י

לעילוי נשמת

זקיני מו"ה שמעון בן מו"ה צבי דוב ז"ל
וזו' מרת בלומה בת מו"ה אפרים ע"ה
אמי מרת אידל פעסיל גיצא בת ר' שמעון ע"ה
חותני מו"ה יחיאל גרשון הלוי בן מו"ה ישראל אברהם ז"ל
דודתי מרת חיה זיסל עלקא בת מו"ה שמעון ע"ה
זקיני מו"ה שלמה בן מו"ה צבי אריה ז"ל
זקיני מו"ה ישראל אברהם בן מו"ה יהושע ז"ל
וזו' מרת סאשא רחל בת מו"ה אברהם ע"ה
הרב משה מרדכי מאיר הלוי בן חיים יעקב ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י

ישעי' יצחק פרענקעל

רח' המהר"ם מרוטנבורג 3C

054-846-9863

1-347-588-9392

5374515@gmail.com

עימוד: צהר

02-6286660

מאמרי חודש כסלו - טבת, מאמר ב - אור תורה

כא

האו"ר הגנו"ז, וכל ימי עניינו ומרודינו משנפסקה הנבואה האיר השם יתברך לנו הארת או"ר הגנו"ז בתורה על ידי מצות נ"ר חנוכ"ה, וכבר ידעת (חגיגה יב, א) שהאור הגנוז מביטין בו מסוף העולם ועד סופו, והארת נ"ר חנוכ"ה הוא הארה מן האור ההוא במעט קט, ועל ידה אנחנו יכולין להביט בתור"ה אשר האור גנוז בה (זוה"ק ח"א מז, א), הבן. והנה לבעבור זה הדורות שהם סמוכין לגאולה התחילו חכמי הדור לדבר מענייני המצוה הזאת מה שלא שיערו הראשונים, והוא סוד כמוס, והנה אדברה וירווח לי איזה ענינים מדברי הזוהר הק' הסכת ושמע:

בזהר פרשת חיי דף קל"א (ע"א), אמר ר' חזקיה אי תימא דכל גופין דעלמא יקומון ויתעריין מעפרא, אינון גופין דאתנטיעו בנשמתא חדא (רצה לומר כשהנשמה היתה מגולגלת כמה פעמים בכמה גופין) מה תהא מינייהו, אמר ר' יוסי אינון גופין דלא זכו ולא אצלחו הרי אינון כלא הוו כמה דהוו

הנה העדתי לך שלשה עדים נאמנים אשר הארת או"ר חנוכ"ה הוא מבחינת או"ר הגנוז, הלא המה הרב עיר וקדיש בעל הרוקח ז"ל אשר דבריו מקובלים מאליהו ז"ל, וכן מדברי הרב הגאון מהר"ל מפראג (יובאו דבריו אם ירצה השם לקמן (מאמר ד סימן פו)) ידוע דבריו נאמרו ברוח הקודש והיה משתמש בספר יצירה, והרב הקדוש אשר היה סמוך לדורותינו מפורסם ברוח קדשו הרב מהר"פ זצוק"ל מקארעץ, על כן היא מצוה שנרמזת בתורה (שנגנוז בה האור) בגניזה, וכן בזוהר הק' לא תמצא מדברים מענייני נ"ר חנוכ"ה (רק פעם אחד (ח"א רלח, ב) מוזכר שם נר חנוכה דרך העברה בעלמא, וכן בתיקוני זוהר (תיקון יג כט, א. ועיין עוד הגהות מהרצ"א ח"א רלח, ב. לקוטי מהרצ"א על חנוכה אות ד) אם ירצה השם אביא דבריהם להלן (סימן כד)), והוא מטעם הנ"ל שהוא מן בחינת אור הגנוז, וקראו לימים האלה חנוכ"ה שהוא חינוך לגאולה העתידה שיתגלה

א ר"ל זה שלא מוזכר כמעט בזוהר הק', והוא מטעם ששורש האור של חנוכה מגיע מהאור הגנוז, לכן ענינו גנוז ונטמן, אפילו בזוהר הק'.

אותן גופין שלא אשתלמו, הנה זמין קוב"ה לארקא עלייהו רוחין אחרנין מן האור הגנוז (שנקרא מו"ב) להחיותם בזמן התחיה (עת כי יבא טוב), והנה ר' יצחק התנה בתנאי א"י זבא"ן, ומהיכן יזכו לאור הגנוז הזה כיון דלא השלימו את המו"ב השייך להם, הנה נראה אם קיימו מצות נ"ר חנוכ"ה שהוא הארת או"ר הננו"ז כמו שכתבתי לך, הנה יושפע עליהם רו"ח חיים מן האו"ר הגנוז האור כי טוב, ובטוב"ו חיינו, וזה שנקרא הדלק"ת הנרו"ת בלשון הטב"ה (שמות ל, ז) בהטיב"ו את הנרו"ת, הבן הדבר (ותבין לפי זה (תהלים לו, י) כי עמך מקור חיים באורך נראה או"ר):

כב

ועל פי הדברים האלה תמצא טוב טעם על קושיית הראשונים (אבודרהם הלכות חנוכה בשם ספר העתים) למה לא תיקנו ספיקא דיומא בחנוכ"ה ויהיו ימי חנוכ"ה ט' ימים, ועל פי כל הדברים הנ"ל תבין, דהנה צורת הט' כפוף רגל הימיני לתוכה להורות טובך גניז בגוון, וירא אלקים את האור כי מו"ב (בראשית א, ד) וגנוז (עיינן בזהר הקדמת בראשית ג, א²), ובנ"ר חנוכ"ה

עץ יבש בהאי עלמא הכי נמי בההיא זמנא, וגופא בתראה דאתנטע ואצלחו [ונטע] שרשוי כדקא יאות יקום, ועליו כתיב (תהלים א, ג) והיה כעץ שתול על פלגי מים וגו' והיה עליהו רענן וגו' (ירמיה יז, ח) דעבד איבין ונטע שרשין ואצלח כדקא יאות, ועל ההוא גופא קדמא דלא עבד איבין ולא נטע שרשין דלא זכה ולא אצלח כתיב (שם ו) והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבא טוב וגו', כי יבא מו"ב דא תחיי"ת המתים ויתנהיר ההוא נהורא דזמין לאנהרא להו לצדיקייא (או"ר כי מו"ב) דהוה גניז קמיה מיומא דאיתברי עלמא דכתיב (בראשית א, ד) וירא אלקים את האור כי טוב, וכדין זמין קוב"ה לאחייא מיתייא וכתיב (מלאכי ג, כ) וזרחה לכם יראי שמי שמש צדק"ה וגו' (וצדק"ה תציל ממות (משלי י, ב), נראה לי), וכדין יתגבר טוב בעלמא וההוא דאיתקרי ר"ע יתעבר מעלמא כדאמרן, וכדין אינון גופין קדמאי להו כלא הו (כיון דלא נהיר עלייהו ההוא מו"ב ואין מציאות רק למו"ב, הבן, נראה לי), אמר ר' יצחק זמין קוב"ה לארקא עלייהו על אינון גופין רוחין אחרנין ואי זכאין בהון יקומון בעלמא כדקא יאות וכו', עד כאן לשונו, יעויין שם. נראה מזה כי אפילו

רברבא דעשו ואכיש ליה בירכא דיליה
 והוה נכי, כדין מה כתיב (בראשית לב,
 לב) ויזרח לו השמש, מאן שמש ההוא
 שמשא דגניז בגין דאית ביה אסוותא
 לאתסאה (ליה) מארכובתיה ולבתר
 אתסי בההוא שמשא דכתיב (שם לג, יח)
 ויבא יעקב שלם, שלם בגופיה
 דאתסיה, ועל דא זמין קוב"ה לגלאה
 ההוא שמשא ולאנהרא לון לישראל
 דכתיב וזרחה לכם יראי שמי שמ"ש
 צדק"ה, מאי שמ"ש צדק"ה דא שמשא
 דיעקב דאתסי ליה, ומרפא בכנפיה,
 דבההוא שמשא יתסין כולהו, בגין
 דבזמנא דיקומין ישראל מעפרא כמה
 חגריין וכמה סומין יהון בהון, וכדין
 קוב"ה ינהיר להון ההוא שמשא
 לאתסאה בהו דכתיב ומרפא בכנפיה,
 וכדין יתנהיר ההוא שמשא מסייפי
 עלמא ועד סייפי עלמא ולישראל יהא
 אסוותא ועמין עובדי ע"ז ביה יתוקדון,
 אבל לישראל מה כתיב (ישעיה נח, ח)
 א"ו יבק"ע כשחר אור"ך וארוכתך מהרה
 תצמח והלך לפניך צדקך כבוד י"י
 יאספק, עד כאן לשונו. המשכיל על
 דברי הזהר הנ"ל יראה כמה הלכתא
 גברותא איכא למשמע מהנהו מילין
 לבחינת האור"ך דחנוכ"ה שהוא בבחינת
 האור השמש צדקה ומרפא שהאיר

נתגלה גילוי ניצוצי אור הגנוז, על כן
 אין עושים חנוכה ט' ימים כי באות
 ט' הגניזה ובחנוכה יש גילוי הארה
 כמבואר לעיל:

כג

והנה למען יתאמתו לך כל הדברים
 הנ"ל אשר בחינת הארת נ"ר
 חנוכ"ה הוא הארה מן אור"ך הננו"ז על
 כן נקרא חנוכ"ה חינוך אל הגאולה
 האחרונה שיתגלה האור כי טוב
 בשלימות, אעתיק לך לשון הזהר הק'
 פרשת מקץ דף ר"ג ע"ב, ר' חייא פתח
 ואמר (מלאכי ג, כ) וזרחה לכם יראי שמי
 שמש צדקה ומרפא בכנפיה, תא חזי
 זמין קוב"ה לאנהר"א לון לישראל
 ההוא שמשא דגניז קוב"ה מיומא
 דאתברי עלמא מקמי רשעי דעלמא
 כמה דכתיב (איוב לח, טו) וימנע מרשעים
 אור"ם, וההוא נהורא גניז ליה קוב"ה
 דכד נפיק בקדמיתא הוה נהיר מסייפי
 עלמא עד סייפי עלמא, כיון דאסתכל
 בדריה דאנוש ובדריה דמבול ובדריה
 דהפלגה ובכל אינון חייבא גניז ליה
 לההוא נהורא, כיון דאתא יעק"ב
 (ואתדב"ק) (נראה לי דצריך לומר
 (ואתעב"ק) [ואתאב"ק]) בההוא ממנא

תירא לביתה משל"ג, מאי טעמא, בגין דכל ביתה לבוש שני"ם אל תיקרי שְׁנִים אלא שְׁנִים כגון מילה ופריעה, ציצית ותפילין, מזוזה ונר חנוכה וכו', עד כאן לשונו (היא פעם אחד מוזכר בזהר מן נ"ר חנוכה"ה, ויותר מזה לא ידעתי (עיין לעיל סימן כא)). הנך רואה שעל ידי קיום מזוזה"ה ונ"ר חנוכה"ה ניצולין ישראל מן דין גיהנם (ובזה תמצא טעם לנוסחתינו בהודאה עם נוסח על הניסים יש בהן ק"ח תיבין מנין גיהנם, לרמז מצות חנוכה"ה מציל מן גיהנם, ועיין מה שכתבתי לעיל סימן ו' בענין ריבוי הטוב, עיין שם), ומהראוי להתבונן מהו אולמייהו משארי המצות, ונראה לומר על פי מה שאמרו בגמרא (שבת כב, א) דאיפלגו בני"ר חנוכה"ה אי בימין אי בשמאל, ופסק הש"ס הלכתא בשמאל כדי שתהא מזוזה"ה בימין ונ"ר חנוכה"ה בשמאל (רצה לומר ויהיה מסובב במצות), וקשה על זה הטעם, דהנה בשאלתות דרב אחאי (פרשת וישלח שאילתא כו) אמר שם דגם המאן דאמר דסבירא ליה בימי"ן טעמא רבא אית ליה, דימין הואיל ואיתעביד ביה מצוה חדא וכו', ומאן דסבירא ליה בשמאל אמר הטעם כדי שתהא

ליעקב לרפאות כף ירכ"ו, (כבר ידעת שעל ידי זה שנגע הס"מ בכף ירך יעקב נפגם ההו"ד (זוה"ק ח"ג רע"מ רמג, א) ועל כן נסתלקה הנבואה בבית שני, והיה תמורתו האור הנערב של חנוכה שהוא מהארת אור הגנוז שהאדם צופה ומביט בו מסוף העולם וכו' (כנ"ל סימן ח)), הנה חנוכה"ה הוא תיקון מה שנגע הס"מ בכף ירך יעקב, הנה ניתקן להודו"ת ולהלל, הנה האור דחנוכה"ה הוא דמיון השמ"ש צדק"ה ומרפא, א"ז (רומז אל ח' ימי חנוכה מנין א"ז) יבק"ע (מבחינת יעקב) כשחר אור"ך (או"ר הגנוז) וארוכת"ך (רפואתך) מהרה תצמח:

כד

בזהר ויחי דף רח"ל ע"ב, אמר ר' יהודה כתיב (משלי לא, כא) לא תירא לביתה משל"ג כי כל ביתה לבוש שני"ם, האי קרא רבי חזקיה חברנא אוקים ביה דאמר דינא דחייבייא דגיהנם תריסר ירחין, פלגא מינייהו בחמה ופלגא מינייהו בתלגא וכו' והיכן מישתלמי נפשייהו בשל"ג וכו', יכול אף ישראל כן תלמוד לומר לא

ג ז"ל השאלתות שם: מאן דאמר מימין קא סבר כי היכי דלהוי תרתי מצוותא בחד דוכתא נר חנוכה ומזוזה

ממילא לפי זה רווחא לן שמעתתא דפסקו בש"ס להלכה נ"ר חנוכ"ה בשמא"ל כדי שתהא מזוזה"ה בימין ונ"ר חנוכ"ה בשמאל, דכיון דעבדינן מצות גם בשמא"ל אז ההוא מלאך אחד מני אלף העומד בשמאל סליק ואיתעביד סניגוריא ומלמד עליו זכות, ואומר קוב"ה פדעהו מרדת שחת, וזהו שאמר בזהר הנ"ל לא תירא לביתה משל"ג (דינה של גיהנ"ם) מאי טעמא כי כל ביתה לבוש שני"ם אל תיקרי שְׁנִים אלא שְׁנִים מזוזה"ה ונר חנוכ"ה, דהלכתא נר חנוכה בשמאל בכדי שתהא מזוזה בימין ונר חנוכה בשמא"ל בכדי דההוא מלאך א' מני אלף העומד בשמאל ילמד עליו זכות ויצילהו השם יתברך ממרעין בישין בעולם הזה, וכן יאמר השם יתברך פדעהו מרדת שחת בעולם הבא, וכן הוא הענין בציצית ותפילין, הנה תפילין בשמא"ל, וגם כן מילה ופריעה אי אפשר לפרוע כי אם בסיוע השמאל, ואז ההוא מלאך אחד מני אלף מלמד עליו זכות ואומר הקדוש ברוך הוא פדעהו מרדת שח"ת, וכן הוא בנוסח הברכה אחר המילה, צוה להציל ידידות שארנו משח"ת למען בריתו אשר שם בבשרנו, כי קודם הפריעה

וכו' ונ"ר חנוכ"ה בשמאל כמו בתלמודא דידן, ואם כן לפי זה מהו ההכרעה שהכריע התלמוד הלכה בשמא"ל כדי שתהא מזוזה וכו', הא גם מאן דאמר מימין טעמא רבא אית ליה ובכמה מקומות משתמשין בתלמוד בזה הטעם:

ונראה לומר על פי מה שאמרו בזהר פרשת וישלח דף קע"ד ע"ב פתח ואמר (איוב לג, כד) אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף וכו' פדעהו מרדת שח"ת וכו', תא חזי בהאי קרא תשכח ברירא דמלה, כתיב אם יש עליו מלאך אי לא כתיב יתיר יאות הוא, אבל מלאך מליץ אחד מני אלף כתיב, ומאן איהו דא הוא מלאך דממנא עימיה דבר נש בסטר שמאלא דכתיב (תהלים צא, ז) יפול מצדך אלף, ודא הוא סטרא דשמאלא דכתיב בתריה (שם) ורכבה מימין, אבל אחד מני אלף דא הוא יצר הרע דאיהו אחד מאינון אלף דהוה לסטר שמאלא בגין דאיהו סליק לעילא ונטיל רשו, ועל דא אי בר נש אזיל באורח קשוט וכו' כדין איהו סליק ואיתעביד סניגוריא ואמר קמי קוב"ה זכו עליה דבר נש כדין קוב"ה אמר פדעהו מרדת שח"ת, עד כאן לשונו:

ד ז"ל השאלות שם: ומאן דאמר משמאל קא סבר כי היכי דלהוי מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל ובעל הבית בטלית מצויצת ביניהן.

מנגד לבחינה עליונה היא קוצו של יו"ד שהוא שורש לד' אותיות הוי"ה כנודע^ה, וזהו סוד (שמות א, יב) ויקוצ"ו מפני בני ישראל, והבן. אם כן בגלו"ת מצרי"ם היו כלולים כל הד' גליות, וזהו סוד (שם ב, כג) ויהי בימים הרבים כמבואר במגלה עמוקות (פרשת תולדות), רבי"ם ראשי תיבות ר"ומי ב"כל י"ון מ"די, והנה בנפול השורש יפלו הענפים ממילא, על כן הושם יסוד מוסד בתורה הק' זכרון יציאת מצרים שבזה נושע מכל הגליות. והנה כתב הרב הגדול בעל גור אריה (נר מצוה ח"א עניני ארבעה המלכיות) ענין הד' מלכיות, דהנה באדם יש כח גופני^י וכח נפשי^י וכח שכלי^י וכח עליון הכולל כולם (ויציבא מלתא דנא להטועם מעץ החיים (עין עץ חיים שער ג) כח הגופני^י הוא נפש הדוממת שבאדם, נפשי^י הוא נפ"ש הצומחת שבו, שכלי^י נפש החיוני^י שבו, ב"ח הכולל^ל נפש המדברת שבו, נראה לי), והנה מלכות בב"ל היא מנגד לכח הנפשי^י, דהנה הם היו המבטלים הראשונים את עבודת בית המקדש היינו הקרבנות, והקרבנות הם תקנת הנפש כמה דאת אמר (ויקרא ב, א) ונפש כי תקרי^יב, מד"י

המילה הוא בעור ולא בבשר, מה שאין כן כשפורעין נעשה הברית בבש"ר ממש שמגלה העטרה:

כה

ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורות לפניו גשנ"ה (בראשית מו, כח). יש להתבונן למה שלח לפניו (ודרשת רז"ל ידוע (מדרש אגדה שם, מובא ברש"י), וגם לדבריהם ז"ל קשה למה שלח את יהודה דייקא), גם גשנ"ה הוה ליה למימר לגש"ן (הגם שבמקום למ"ד בתחילה מטיל הכתוב לפעמים ה' בסופה, עם כל זה טעמא בעי, ולא דבר ריק היא):

ונראה דהנה ידוע (לקוטי תורה פרשת כי תצא) דגלות הראשון גלות מצרים היה (כדבר) [כדבר] שרשי לכל הד' גליות מן הד' מלכיות אשר הכבידו עולם על ישראל, כל אחד מן הד' מלכיות היה מנגד לאות אחד מן השם כביכול השם הוי"ה ב"ה אשר ישראל דביקים בו על ידי מעשיהם כמה דאת אמר (דברים ד, ד) ואתם הדביקים בהוי"ה אלקיכם וגו', וגלות מצרים

ה החיה הראשונה מלכות בבל, אותה הקליפה היתה מתנגדת לאות י' של שם הוי"ה, על כן קראה דניאל ראש, באמרו אנת רישא די דהבא (דניאל ב, לה), חיזא אחרא תניינא פרס ומדי היו מתנגדים לאות ה' ראשונה, ומלכות יון ניגוד לאות ו', ומלכות הרביעית היא מתנגדת לאות ה' אחרונה, וגלות מצרים היה ניגוד לבחינת קוצו של יו"ד (לשון רבינו בריח דודאים י, א ד"ה רבי שמואל בר נחמני פתח לה).

מואביות כנודע, עד אשר בעוה"ר נלכדו ברשתם כמה אלפים נפשות ונדחו והיו לחרפות עולם, הוא סוד הביורר האחרון בעקבות משיחא אשר כמעט כמוהו לא נהייתה וכמוהו לא תוסף (עיי' עוד בהקדמת רבינו לתקנות תמכין דאורייתא. מעין גנים. הוספות מהרצ"א אות פו סעיף ד. דרף פקודיך מצות עשה יא חלק המחשבה אות ד, ועוד), ובמהרה יאר השם יתברך אלינו ברחמים אור שפעת יקרת כבודו כמה דאת אמר (ישעיה ס, יט) והיה [לך] י"י לאור עולם, הנה בבחינה זו המלכותא חייבתא היא כעת בדוגמת מלכות יו"ן, מזה תדע אשר המלכות הזאת בה כח הג' מלכיות הראשונות בכל מדי יו"ן, בתחילה היו מנגדים בבחינת כב"ל שבהם, ואחר כך בבחינת מד"י, וכעת בבחינת יו"ן ניגוד אל השכל של התור"ה בחכמות חיצוניות לחושבם לבטל התורה ח"ו):

והנה הד' מלכיות הם הקמים בכח הקליפות על ישראל רוצים לבטל האחדות ח"ו והם הגורמים שאין יחודו ואחדותו יתברך שמו בהתגלות לכל באי עולם, וישראל גוי אחד הם הדבקים באחדות כמה דאת אמר (דברים ד, ד) ואתם הדבקים בהוי"ה וכו', על כן המלכיות הם ארבע"ה שהם מן בחינת עלמא דפרודא פירוד לארבע קצוות (וזהו שאמר הכתוב (תהלים סה, ט) ויראו יושבי קצוות מאותותיך), וישראל הם נקודה האמצעית, וכבר

היה מנגד לכח גופני"י (שהיו חפצים לאבד הגופות גזרו (אסתר ג, יג) להשמיד להרוג ולאבד וכו'), יו"ן היה מנגד לכח השכלי"י שהיא תורתנו (שהיא עיקר החכמ"ה המישרת השכ"ל, והם רצו בחכמתם חיצוניות הפילוסופיית לבטלם מחכמת התורה), ומלכות הרביעית היא המדקא ורמסא כולא, והיא המנגדת לנפש הכוללת העליונית אשר היא כוללת כל הכחות והיא מחברת אותם, על כן מלכות הרביעי"ת מנגדת לגוף ולנפש ולשכל, הרעו לנו מכל מלכי האדמה, (ותמצא שבתחלת ממשלתם על וכו' בעוה"ר בטלו הקרבנות (עיי' תענית כו, ב) בחינת נפ"ש כנ"ל בענין כב"ל, ואחר כך קמו על הגופות (אסתר ג, יג) להשמיד וכו' גזרו מאן דלא קטיל יתקטיל כמו שאמרו בגמרא (גיטין נה, ב) כמה וכמה גזירות השמדיות אשר שפכו כמים דם קדושי עליונין באכזריות חימה, ירא י"י וישפוט (על פי שמות ה, כא), ארץ אל תכסי דמם ואל יהיה מקום לזעקתם (על פי איוב טז, יח) עד ישקיף וירא ה' מן השמים (על פי איכה ג, ג) וינקום נקמתם ונקמת תורתו ונקמת דם עבדיו (על פי תהלים עט, י), הנה זאת היא כעין עשיית מלכות מד"י אשר גזר להשמיד וכו', ואחר כך בימינו זה קמו עלינו בניגוד כח השכלי"י של תורתנו ומנגדים אותנו בחכמות חיצוניות שפחות נכריות צידוניות חתיות

על ידי משיח בן יוסף (פסיקתא זוטרותא במדבר כד, יז), והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש (עובדיה א, יח), ואחר כך תהיה גמר הגאולה בשלימות על ידי משיח בן דוד הבא מיהוד"ה ותכון בידו המלוכה, וטעמא רבא אית ביה סוד סמיכות גאולה לתפלה (עיין תיקו"ז הקדמה ח, א'), והבן כי הוא הייחוד הגמור, ועל ידי זה ישיבו לאחדות כל הנפרדים ויהיה הוי"ה אחד וישראל עם קרובו גוי אח"ד:

ובזה תשכיל ותבין, בהתחלת הגלות השרשיית כאשר בא יעקב מצריימה וראה שהוא גלות שרשיית לכל הד' גליות, הנה את יהוד"ה שלח לפניו אל יוס"ף (כנ"ל ב' משיחין), להורות לפניו (היינו שיוורו הדרך לפניו היינו לכל ישראל הכלולים בו ונקראים על שמו ישראל"ל), גשנ"ה (המה כתות ד' מלכיות אשר הם בסט"א מנגדים לארבע כחות אשר הם בקדושת ישראל בסוד נפשותיהם והוא גשנ"ה) ראשי תיבות ג"ופניי ש"כליי נ"פשיי ח"כל,

ידעת בחינת אמצע מאחד לכל הקצוות, וכשיתבטלו כל המלכיות ישוב הכל לנקודת האחדות כדכתיב (צפניה ג, ט) אז אהפוך אל עמים שפה ברורה יחד לקרוא כולם בשם הוי"ה, וכתיב (זכריה יד, ט) והיה הוי"ה למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה הוי"ה אחד ושמו אחד, ואז תשוב המלוכה לבית ישראל גוי אחד בארץ הדבקים באחדות הוי"ה ברוך הוא וברוך שמו, הנה תוכן הדברים האלה המה דברי הרב הגאון בעל גור אריה זלה"ה עם הרחבת הענין בביאור דברינו אלה כאשר הם לעיניך, ונראה לי שעל כן מלכות ישראל הוא מן יהוד"ה, שיש בשמו אותיות השם הוי"ה אח"ד ועוד נוסף בשמו אות ד' להורות כי מלכות ישראל מאחדת בפרסום לכל באי עולם אחדות השם המיוחד ומקרבת ומאחדת הפירוד סוד עלמא דפרודא שגרמו המלכיות יושבי קצוות הלא המה ד' קצוות, וכמו שכתבתי לך:

והנה ידוע דלעתיד לבא במהרה בימינו תהיה התחלת הגאולה

ז שם: יסוד ספירה תשיעאה דאיהו סומך גאולה לתפלה [וכו].

ובבאר לחי ראי שם: רצה לומר דמהאי טעמא נקרא היסוד גואל, כיון שהוא סומך למלכות שהיא העשירית, וכמו שכתוב בפרי עץ חיים (פרק כ"ט משער הקריאת שמע) בסוד סמיכות גאולה לתפלה, כי הגאולה הוא ביסוד, כמו שנאמר תפלה לדוד, עיין שם.

ז ר"ל דהיחוד של משיח בן יוסף, שמדתו הוא יסוד, עם משיח בן דוד הבא משבט יהודה, שהוא מלכו"ת, נקרא סמיכה גאולה לתפילה, כנ"ל מהתיקו"ז.

הזה מתגלגל על נקודת קוטב מרכז האמלעני, להורות שהמלכיות הללו המרומזין צמיצת גשנ"ה כנ"ל המנגדים צפירודם בקצוות, הנה כולם סוצזים על המרכז נקודה האמלענית ישראל המאחדים הקצוות, על כן הקצוות סוצזים על המרכז וכולם יתצטלו אל המרכז ואז יהפוך אל עמים שפה צרורה יחד לקרוא כולם צסם הוי"ה, ואז תתבטל לגמרי זוהמת נח"ס בגימטריא גשנ"ה, אז הוי"ה מל"ך הוי"ה מל"ך הוי"ה ימל"ך (בגימטריא כנ"ל), וזה יהיה צביאת משי"ח (בגימטריא כנ"ל) דקנו צמהרה צימינו אמן, והנה המנהג הזה היה מקודם נהוג צישראל דוקא צחתיכת ע"ץ על שם הנאמר צנצואה ליחזקאל (הוא הפטרה לפרשת ויגש אליו יהוד"ה) ואתה צן אדם קח לך ע"ץ אחד וכתוב עליו ליהוד"ה וכו' ולקח ע"ץ אחד וכתוב עליו ליוס"ף וכו' וקרב אותם אחד אל אחד לך לע"ץ אחד וכו' (יחזקאל לו, טז - יז), וכל הענין שם עד (שס כד) ועצדי לו"ד מלך עליהם, עיין שס. צין והצונן צפנים מה שכתצתי צפסוק ואת יהוד"ה שלח לפניו אל יוס"ף, תרי"ן משיח"ן, סמיכות גאולה (לגאולה) [לתפלה], הנה נעשה הוראה זו דוקא צע"ץ כי האד"ס ע"ץ השדה (דברים כ, יט), וכבר ידוע לך (פרי עץ חיים שער חג המצות פ"ז"ה) שם הוי"ה בגימטריא ע"ץ צכפל האותיות

הב"ל היינו מלכות הרביעית הכוללת כולם והיא נגדיית לנפש הכוללת, ועל כן מתנגדת לגו"ף ולנפ"ש ולשב"ל וכאמור לעיל, וביטול כולם יהיה בשלימות על ידי משיח בגימטריא גשנ"ה, ותתבטל זוהמת נח"ס בגימטריא כנ"ל אשר ממנו כח המלכיות, ואז יהיה במהרה בימינו הוי"ה למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה הוי"ה אח"ד ושמו אח"ד, על כן הוי"ה מל"ך הוי"ה מל"ך הוי"ה ימל"ך גם כן בגימטריא משי"ח כנ"ל, הנה לכל אלה עשה יעקב אבינו הכנה דרבה תיכף בהתחלת ביאתו למצרים גלות שרשיי, הנה את יהוד"ה שלח לפניו אל יוסף, סוד תרי"ן משיח"ן סוד סמיכת גאולה לתפלה יחודא שלים הוי"ה אחד ושמו אחד, וזה יתפרש עוד אם ירצה השם להלן בפסוק (תהלים קיא, ו) כח מעשיו הגיד לעמו וכו' (עיין עוד להלן סימן מד):*

(* הג"ה: וצוה תצין מנהג אצותינו תורה הוא אשר המנהג צימי חנוכ"ה (אשר הוא חינו"ך לגאולה העמידה צמהרה צימינו וכמו שכתצתי לך כמה פעמים) משחקין הנערים צחתיכת ע"ץ מרובעת ועליו צד' קצותיו תקוקין אותיות גשנ"ה צפירוד אות אחד לכל רוח והע"ץ

ח ז"ל האריז"ל שם: י' פעמים ה' חמישים, ה' פעמים י' חמישים, ו' פעמים ה' שלשים, ה' פעמים ו' שלשים, כמנין ע"ץ.

ועל ידי זה כביכול היה אתערותא הבריאה שעלה במחשבה כביכול מה שיקבל תענוג מן מצות ומעשים טובים של ישראל^ל, הא ודאי אשר לכל הברואים אשר ברא השם יתברך במאמרו לכולם הספיקה מחשבתן של ישראל, הוא יתברך שמו היודע איזה מן המצות של התורה שייכות לברואים כאלה, היינו להמשיך חיות לנבראים שנבראו במאמר א' ועלה במחשבתו שישראל יקיימו מצות כאלה ובאיתערותא הלזו ברא את ברואיו שבמאמר א', וכן איזה מן המצות שייכות לחיות לנבראים במאמר ב' עלה במחשבתו אשר ישראל יקיימו אלו מצות, וכן כולם הכל בהתעוררות מחשבתן של ישראל^ל אשר יקיימו מצות כאלו השייכים אל כל המעשים, הבן. והנה בכאן במבול^ל הנה נחרב העולם והגזירה היתה אפילו על שטחיית הארץ ג' טפחים של עומק המחרישה (עיין רש"י בראשית ו, יג ד"ה את הארץ), והנה בהתעוררות הרחמים בעת הרצון הנה היה מן הצורך גם כן לאיתערותא דלתתא במחשבתן של ישראל, והנה כביכול הפעולה הראשונה היה מן הצורך שתתרא^ה היבשה, והנה היה מן הצורך

ציתודס כידוע, הכן הדברים (עיין עוד במאמרי חודש אדר מאמר ז דרוש ח סימן ט"ו. רגל ישרה מערכת אות הפ"א ד"ה פדיון ט):

כו

והמים היו הלוך וחסור עד החדש^ש העשירי^י בעשירי^י באחד לחדש נרא^ו ראשי החרי"ם (בראשית ח, ה). הנה קיימא לן (בראשית רבה פרשה לג סימן ז) לפי החשבון עשירי^י זה חדש א"ב עשירי^י למרחשון^ן שבו התחיל הגש"ם, ויש להתבונן למה נכתב בלשון כזה והוה ליה לכתוב בחשבון החדשים הנמנים מניס"ן או לפי סדר השנים דמתשרי מנינן וכמו שהתחיל בפועל הזה לקרוא למרחשון שני. אך הוא לדעתי, דהנה בכל פעולת השם יתברך בשמים ובארץ רצונו יתברך שמו שיהיה הכל על ידי אתערותא^א דלתתא^א, והנה בבריאת שמים וארץ שלא היה אז אתערותא^א דלתתא^א (כי אדם אין) הנה הספיק מחשבתן של ישראל^ל שקדמה למעשה בראשית (בראשית רבה פרשה א סימן ד) להיות לאתערותא^א דלתתא^א, כי עלה במחשבתו יתברך שמו האיך יהיו ישראל מקיימים מצות ומעשים טובים,

ט עיין שם, שמבאר רבינו ענין הפדיון נפש עם כס"ף, אשר ב' פעמים כס"ף עולה כמנין הנ"ל. ובאגרא דפרקא (אות רמב) מסיים רבינו: והוא מסוגל לפדיון נפש בסוד כי האדם ע"ץ השדה והוא מספר כס"ף [בחינת] חסד להתהפך הדין לחס"ד.

כז

ישקני מנשיקות פיהו וכו' לרי"ח
 שמני"ך טובי"ם שמן תורק
 שמך על כן וכו' (שיר השירים א, ג) עד
 כאן. יש לדרוש ברמיזה על נ"ר
 חנוכ"ה, דהנה הנס דחנוכ"ה כבר היה
 בגמר הנבוא"ה (כמו שכתבתי לך (סימן
 ח)) ולא ניתן לכתוב (יומא כט, א), ונעשה
 הנס בשמ"ן כי שמ"ן בכל מקום שיפול
 ונכנס הגם שהורק מכלי אל כלי הנה
 נשאר רושם והרושם אינו מסתלק, כמו
 כן הוא מה שאמרו רז"ל (עיין יונת אלם
 פ"א ופל"ט) לא זזה שכינה עד שעשתה
 רושם, והנה אז כבר הגיעה זמן ההסתר
 והסתלקות דיבור השכינה פה אל פה
 עם הנביאים, והנה לבל יחשבו ישראל
 ח"ו אבדה תקותינו, נעשה בהסתלקות
 הנבואה נס בשמן שעושה רושם ואינו
 מסתלק הרושם, ואמרו בשם הרב
 הקדוש מהר"פ מקארעין זצללה"ה
 דעל ידי הרישו"ם של הנשמ"ה שנשאר
 בגוף הוא סוד הכל"א דגרמ"י על ידי
 השארת הרשימ"ו תהיה תחיי"ת המתי"ם

לאיתערותא דלתתא במחשבתן של
 ישראל אשר ישראל יקיימו מצות
 בראי"ה, והנה בעשירי באחד לחד"ש
 הוא ראש חדש טבת מקיימים ישראל
 ב' מצוה בראיה, היינו קידוש החדש
 בראיה תליא מילתא כזה רא"ה וקד"ש
 (ראש השנה כ, א), ומצות נ"ר חנוכ"ה
 לראות"ן בלבד, וגם מברכין על
 הראי"ה, ובמחשבה הלזו כביכול שעלה
 במחשבתו יתברך שמו אשר בעשירי
 באחד לחדש יקיימו ישראל ב' מצות
 בראיה, זה נתהווה כביכול לאיתערות"א
 דלתת"א שיהיה מציאות ראיה בעולם,
 נרא"ו ראשי ההרים ונתראה העולם
 היינו היבשה, וזה שרמזה התורה (הגם
 שלפי פשוטו מוכרחין לפרש שהוא
 א"ב, עם כל זה הוא מרמזי תורה)
 בעשירי באחד לחדש (רצונו לומר על
 ידי זכות מצות הראיה הנעשים בעשירי
 באחד לחדש, על ידי זה) נראו ראשי
 ההרי"ם, הבן כנ"ל ויתבאר אם ירצה
 השם להלן (סימן כח) במזמור (תהלים קכא,
 א) אשא עיני אל ההרים:

י עיין באמרי פנחס (שער ד אות וכו'): בשם הרב בספר פרדס שער ערכי הכינויים איתא דהשכינה
 נקראת שמן משחת קודש, כי [נמשכת מבחינת חכמה עילאה, וכמו] שמן שנופל על הבגד נשאר
 רשימו לעולם, כך כל דבר שבקדושה עושה רושם לעולם, וכך כביכול כל מקום ששרתה שכינה
 נשאר רושם כמו כותל מערבי וכו', לכן כתיב (בראשית יח, א) וירא אליו באלוני ממרא, דכיון ששרתה
 שכינה באותו מקום נשאר רשימו גם בזה הזמן ומודיענו הכתוב שאם היו בונין שם בית הכנסת
 היה טוב להתפלל בו, וזהו שנאמר באברהם (בראשית יט, כז) אל המקום אשר עמד שם וכו' שנשאר
 שם רושם וכו', ולכן אדם שעומד להתפלל ואינו יכול להתפלל עצה לזה שיזכור התפילה שהתפלל

הנבואה ביתר שאת כדכתיב (יואל ג, א) ונבאו בניכם ובנותיכם:

וזה שיש לדרוש בפסוק מאמר כנסת ישראל, י"שקני מ"נשיקות פ"יהו, אחכה אשר אזכה עוד ישקני"י מנשיקו"ת פיה"ו דיבור פה אל פה כמאז ומקדם, כי טובים וכו', ומובטח אני בזה, כי לרי"ח שמני"ך טובי"ם*) ריח השמנים המה טובים לי, הרמז מה שעשית לי בגמר הנבואה נס בשמן, זה הרי"ח מו"ב לי להורות כמו שמ"ן

(עץ חיים שער י"ח פ"א^מ), והנה כמו כן הראה השם יתברך נפלאותיו על ידי השמ"ן העושה רוש"ם, להורות הגם שנסתלק דיבור הנבואה מן הנביאים, עם כל זה נשאר בידינו רשימ"ו, היינו רו"ח הקד"ש (והאור ההוא היה מהארת אור התורה שנגנז בה האור כי טוב, ובהאור ההוא יש כח להביט מסוף העולם ועד סופו, וכבר הארכנו בזה, ועוד נדבר אם ירצה השם) שהוא נוהג בכל עת עד ימות המשי"ח שעל ידי הרשימו יהיה תחיי"ת המתי"ם ותשוב

באיזה פעם שנראית לו שהתפלל היטב בוודאי נשאר שם רשימו מאותו תפילה ועל ידי זה יכול גם עכשיו להתפלל [ואפשר שלכך חזר יעקב מחרן ואמר אפשר עברתי על מקום שהתפללו אבותי כו'] והענין רשימו [שנקרא הבלא דגרמי והוא רשימו של הנשמה] הוא עליית מייך נוקבין [ועל ידי זה יהיה א"ה תחייית המתים על ידי הבל שהיא הרשימה של הנשמה] כי אותו מקום שהיה שם השראת השכינה מתאווה מאד שנית לדבר זה, ועל ידי זה ממשיך עוד מדריגה גבוהה יותר מהראשונה.

והנה בחנוכה היה התגברות קליפות מאוד, ששלטון היוונים וכו' והנה דברים טמאים אין רואים רק בלילה, היפך הטהורים, כי הטהורים האור שלהם נמשך מגן עדן והטמאים האור שלהם נמשך מגיהנום מסיטרא דחושך, לכך אינם רואים רק בלילה, והאדם כלול מכל המינים, לכן רואה ביום ובלילה גם כן רק על ידי נר. ואיתא בכוונת עלינו ישתחוה השתחוואה גדולה להמשיך האור הגדול והוא סימוי עיני הקליפות, לכך בחנוכה שהיה התגברות הקליפות מאד, נעשה הנס בשמן שהוא אור ונמשך אור גדול מאד על ידי שהיה אז בלילה ודוקא בסוף חודש, מה שאין כן כל יום טוב [ודוקא ברשות הרבים] ודוקא למטה מי"ד [ועל ידי זה היה ביטול הקליפות] וזה נעשה בכל חנוכה ביטול הקליפות ומחנוכה נשאר הרשימו לכל השנה.

יא ז"ל האריז"ל שם: כן האדם התחתון בעולם הזה אחר שמת ויצאה נפשו ממנו נשאר חלק מנפשו בתוך הגוף כדי שעל ידי זה יוכל לקום בתחייית המתים, וכמ"ש זוהר פרשת שלח לך דף ק"ע אבל השתא פקדונא איהו לנפשא דאיהי משתכחא ואשתארת בשכוכי גו גרמי ובגין כך בריש כל ליליא פקדונא (כלילא) דרוחא לנפשא ולא על בשרא. גם בדף קס"ט ענין הבל דגרמי דאשתאר בקברא במעשה בעלת אוב בשמואל, וזהו סוד פסוק (ישעיה נח, יא) והשביע בצחצחות נפשך ועצמותיך יחליץ [וכו'].

הקדוש ברוך הוא הנס בשמ"ן הרומז לחכמ"ה, כל מקום ששמן זית מצוי שם החכמ"ה מצויה כמו שדרשו (מנחות פה, ב) מן (שמואל ב יד, ב) וישלח יואב תקועה (דייקא) אשה חכמ"ה, (כי תקוע אלפא לשמ"ן), הנה תשכיל הרמז בפסוק הנ"ל, לרי"ח שמני"ך טובי"ם הנה סופי תיבות חכ"ם, ואמצעי האותיות מנין חש"ך, וראשי תיבות מנין נ"ר חנוכ"ה, ואתה הבן כי לא דבר ריק הוא:

כח

שיר למעלות אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי עזרי מעם י"י עושה שמים וארץ (תהלים קכא, א). להתבונן מהו הנשיאות אל ההרים, וגם למה תיאר את השם יתברך בכאן בשבח שעשה את השמים וארץ ומי לא ידע בכל אלה כי יד י"י עשתה זאת, עיין מה שכתבתי לעיל בסימן כ"ו בפסוק (בראשית ח, ה) והמים היו הלוך וחסור וגו' בעשירי באחד לחדש נראו ראשי ההרים, ולפי הדברים שנתבארו שם אפרש לך הפסוק בטוב טעם, שיר למעלות, שיר הוא למעלותן של ישראל איך גדלה מעלותן לפני י"י יתברך, כי הנה כל האומות כשמצטרקים לישועה עם אחד נגד חבירו הנה יבוקר פנקסיהם אם יש בידם איזה זכות ראויים להוושע ובאם

תור"ק שמ"ך, כמו שמ"ן המורק אל איזה מקום נשאר רושם, כמו כן שמ"ך המדבר בי בנבואה השאיר בי רושם, על כן עלמות אהבוך, כי מחכים לשוב לאיתנם כמאז ומקדם כענין תחיי"ת המת"ם שתהיה במהרה בימינו:

(* הג"ה: לריח שיהיה צימי משית, והריחו וכו' (ישעיה יא, ג. עיין עוד לעיל במאמרי חודש מרחשון מאמר א) וזהו שמניך טובים:

והנה תראה רמז נכון, לריח ש"מניך מ"ובים ראשי תיבות מנין נ"ר חנוכ"ה, ותראה עוד, דהנה לפי מה שכתבתי (סימן יב) על פי דברי חז"ל (בראשית רבה פרשה ב סימן ד) חש"ך זו מלכות יו"ן שבקשו להגביר חכמות חיצוניות (שהיא כסילות נגד חכמת התורה) ולבטל חכמה האמיתית חכמת התורה, על כן נקרא מלכות יו"ן חש"ך כסיל בחש"ך הולך (קהלת ב, יד), והחכמה נקרא או"ר, חכמ"ת אדם תאיר פניו (שם ח, א), על כן בעת הישועה הנה זר"ח בחש"ך אור לישרים (תהלים קיב, ד) (כאשר יתפרש עוד אם ירצה השם), והראה השם יתברך נפלאותיו ליהודים היתה אור"ה (אסתר ח, טז) (זו תור"ה (מגילה טז, ב)) במגורה הנתונה בדרו"ם (בבא בתרא כה, ב) הרוצה להחכים ידרי"ם (שם) (כי צד הדרו"ם הוא תמיד או"ר אפילו בימים הקצרים, והנה תראה מלכות יו"ן תוקף ממשלתם לצד הצפון שהוא תמיד חש"ך ולא או"ר אפילו בימים הארוכים), והראה

בידי זכות אף על פי כן יבא עזרי, כי) עזרי מעם י"י עושה שמים וארץ, שגם השמים וארץ נבראו בזכות ישראל הגם שלא היו עדיין זכות בידם רק בזכות מה שעתידין לעשות, וזהו מעלת ישראל בייחוד דייקא, ועיין מה שכתבתי במאמר הלל והודאה (מאמר ד סימן מט) מה שתקנו בחודא"ה ואתה ברחמיך הרבי"ם עמד"ת להם וכו' ואחר כך באו בניך וכו', עיין שם ותבין:

כט

וייש לפרש עוד, אשא עיני אל ההרים וכו' עזרי מעם ה' עושה וכו' (תהלים קכא, א). ונבא לדקדק כמה דקדוקים, א' מהו הנרצה נשיאת עין אל ההרי"ם לענין העזר, ב' למה אמר המשורר דרך שאלה ותשובה מאין יבא עזרי עזרי מעם י"י וכו', ג' למה תיאר את השם יתברך בכאן בבריאת שמים וארץ, ונראה לפרש, דהנה כתיב (תהלים לח, כג) חושה לעזרתי י"י תשועתי"י, ולמה שינה מעזר"ה לתשוע"ה, וכבר קדם מאמרנו (עיין מאמרי חודש אלול מאמר א סימן יז בהג"ה. שם סימן ח"י - יט. מאמרי חודש תשרי מאמר י סימן כב³, ועוד)

לא ימצא להם זכות אין להם תשועה, מה שאין כן ישראל כשצריכים לישועה הגם שח"ו אין בידם זכות שיזכו לנס, הנה תעמוד להם זכות המצות שעתידין לעשות אחר הישועה כי למודים הם בכך, וכמו שהיה בבריאת עולם שעדיין לא היו ישראל במציאות שיפריחו מצות ומעשים טובים ואף על פי כן עלתה במחשבתו יתברך שמו מה שעתידין ישראל להפריח מצות ומעשים טובים, היא שעמדה להתעוררות בריאת העולם, וכמו שאמרו רז"ל ישראל עלו במחשבה (בראשית רבה פרשה א סימן ד), בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית (רש"י בראשית א, א), וכן אחר כך בזמן המבול מה שהיה מן הצורך להתחיל עולם מחדש שיתראו ראשי ההרים עלתה במחשבה זכות שיקיימו ישראל מצות בראיה נ"ר חנוכ"ה וקידוש החדש, וכמו שכתבתי לעיל סימן כ"ו, וזהו שאמר שי"ר למעלו"ת, שיר למעלתן של ישראל, אשא עיני אל ההרים, היינו כשאסתכל אל ההרים שנראו בזכות מה שעתידין ישראל לעשות מצות בראיה (כאשר הוכחתי זה מן התורה לעיל, ואתבונן בזה כי) מאין יבא עזרי (מאין ואפס יבא עזרי, אפילו אם אין

יב שאין בלשון הקדש שום דבר לבטלה, ומה שכתבו המדקדקים שיש שמות נרדפים ומשמעות אחד להם, זה אינו, דבהכרח יהיה איזה חילוק משמעות ביניהם, כגון עזרה וישועה, אימה ופחד, אויב ושונא, ששון ושמחה (לשון רבינו שם).

בבוקר אל המקום אשר עמד שם וכו', והנה על זה יתפלא כל מעיין, לו יהיה שמוכח מהפסוק שאברהם אבינו קבע מקום, אבל מהיכן נשמע שכל הקובע מקום יהיה אלקי אברהם בעזרו כדרך שהיה עוזר לאברהם, כי מה שהיה השם יתברך עוזר לאברהם כי עוד הרבה זכות היו אצלו לאין משער, הלא תראה שלמדו מחזקיה שצריך המתפלל להסיב פניו אל הקיר (ברכות ה, ב), וכי בשביל זה נאמר שהמסיב פניו אל הקיר יעזור לו הקדוש ברוך הוא כדרך שהיה עוזר לחזקיה. ונראה דיש שפיר ראייה, דהנה לשם נאמר וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם וכו' (ואין עמידה אלא תפלה (שם ו, ב)), ואחר כך (בראשית יט, כט) ויהי בשחת אלקים את ערי הככר

שהחילוק בין עזרה ליישועה, לשון עזרה יצדק על העזרה מבלי בקשה מוקדמת מהנעזר כמה דאת אמר (תהלים כ, ג) ישלח עזרה מקודש, קדש הוא דבר הנבדל סוד החכמה מחשב"ה (עייין זוה"ק ח"ב קכא, א. רגל ישרה מערכת האות קו"ף ד"ה קודש. מאמרי השבתות מאמר ג סימן א), ויישועה היא כשמושיע המושיע"ע אחר בקשת הנושע כמה דאת אמר (דברים כב, כז) צעקה הנערה המאורשה ואין מושיע"ע לה, הנה תראה שלשון תישועה הוא אחר הצעקה והבקשה:

ובזה נתבונן מאמר חז"ל שאמרו (ברכות ו, ב) **כ"ל הקובע מקום לתפלתו אלקי אברהם בעזרו** (ופירש"י (ד"ה בעזרו) כדרך שהיה עוזר לאברהם), **ואברהם אבינו מנלן דקבע מקום שנאמר** (בראשית יט, כז) **וישכם אברהם**

ג וזה הנאמר בקריעת ים סוף (שמות יד, ל) ויושע י"י ביום ההוא דייקא, כי עד היום ההוא לא היתה נקרא יישועה רק עזרה, כי במצרים לא התפללו בפועל אל השי"ת, כי היה הדיבור בגלות, ולא נאמר שם רק ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויצעקו (שם ב, כג), אנחה בלב, וגם הזעקה הוא בשפתים בלי חיתוך אותיות, ותעל שועתם הוא בהרמת קול, אבל גם כן בלא חיתוך אותיות הדיבור, וגם בכל אלה לא נאמר שצעקו ושועו אל ה', רק נאמר מן העבוד"ה, שהזעקה היתה כדרך הכואב שצועק או"י ו"י מגודל הכאב, אם כן לא היתה נקראת הגאולה רק עזרה, אבל בכאן אצל הים נאמר (שם יד, י) ויצעקו בני ישראל אל ה', הנה אחר הבקשה נקרא השי"ת מושיע, וז"ש משה התיצבו וראו את יישועת ה' אשר יעשה לכם היום"ם דייקא, שעד היום לא היתה יישועה רק עזרה, וזהו ויושע י"י ביום ההוא דייקא.

וז"ש דוד (תהלים לח, כג) חושה לעזרת"י (ר"ל מהר והחישה נפלאותיך להיות לי לעזר גם קודם התפלה) ה' תשועתי (כי תשועתי תמיד אתה אחר התפלה כי אתה שומע תפלה, הנה גם באיני מתפלל עדיין) חושה לי לעזרה. וזה פירוש הפסוק (תהלים קמה, יט) רצון יראיו יעשה (גם כשהוא אצלם רק ברצון, אבל לא נקרא יישועה, אבל) ואת שועתם ישמע ויושיעם (לשון רבינו באגרא דפרקא אות שז).

למצוא דברי חפץ (קהלת יב, י), היינו המחשבה טרם גילוי האותיות שלזה רמז השרטוט, וקביעות מקום הוא גם כן דברי חפץ טרם גילוי האותיות והוא מרמז על המחשבה, והנה הקובע מקום, והיה זה שכרו שבטרם יבא לבקש בדיבור באותיות יתן השם יתברך מבוקשו, הבן היטב (עיין עוד במגיד תעלומה שם. דרכי אמונה דרך ח) (*).

(* הג"ה: עיין מה שכתתי לעיל ענין קביעות מקום לתפלה, ועוד אבאר לך מעלת קביעות מקו"ם לתפלה, דהנה (בראשית רבה פרשה סח סימן ט) מכניס להשם יתברך מקו"ם כי הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו, ולהורות על זה שאין ח"ו שינוי רצון והצורה יתברך שמו אינו משתנה מרצון אל רצון, רק מה שישינוי על ידי התפלה הנה הכל הוא על ידי שהוא מקומו של עולם והכל צמחשבה הקדומה ורצון הקדום שעלה כרצון יתברך שמו כשיתפלל האדם צטעה זו כך וכך יפעול כך וכך, הנה הוא רצון הקדום צלי שום שינוי, הבן (עיין עוד מאמרי השבתות מאמר ח סימן ט):

הדרך לנידון דידן, עזר"ה נקרא מבלי בקשה, וישוע"ה בהקדמת בקשה, וזהו שתקנו בברכת קריאת שמע, עזר"ת אבותינו אתה הוא מעולם

ויזכר אלקים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה, והנה הקושיא רבה, הרי כבר נאמר באריכות ענין הצלת לוט, על כרחך דמשמיענו דהשם יתברך זכר את אברהם וצדקתו ושילח את לוט הגם שלא היה מבקש עליו אברהם בתפלתו, נשמע שהשם יתברך עזר לאברהם גם על דבר שלא היה מבקש עליו, ולמה משמיענו זאת בתורה, על כרחך להורות שגם אנחנו בניו נשתדל לילך בדרכיו ונזכה לזאת המעלה (דזה ענין כל מעשה אבות הנזכרים בתורה ללמוד ממדותיהם), והנה אנחנו לא נדע איזה מדה ממדותיו גרם לזאת, שמעינן מדסמכה התורה לכאן ענין קביעות מקום שקבע אברהם, נשמע דזאת המדה וההנהגה שנהג אברהם שקבע מקום לתפילתו היא הגורם שהשם יתברך יעשה מבוקשו בלי הקדמת תפלה, ושפיר דייקנן כל הקובע מקום לתפילתו אלקי אברהם בעזר"ו, בעזר"ו דייקא, כמו שפירשתי לעיל לשון עז"ר בלא הקדמת מבקש, (וטעמא רבא אית ביה, דהנה קביעות מקום לתפלה הנה המקום ההוא נקבע לאותיות התפלה, והנה הוא כעין שרטוט לאותיות התורה דלמדוהו מן ובקש שלמה

יד היינו שהיה עזר"ר לו אפילו על הדברים שלא התפלל רק היה בלבו במחשבה (לשון רבינו באגרא דפרקא אות שז).

ליעשות להם נס בימי עזר"א וכו' אלא שגרם החט"א:

ועתה נבא אל הביאור, אשא עיני אל ההרים (הרי"ם הם האבות כנודע (שמות רבה פרשה טו סימן ד) שמעו הרי"ם את ריב וכו' (מיכה ו, ב), והנה הכוונה, אסתכל בעיני לערוך מעשי נגד מעשה האבות וכאין נחשבו מעשי נגד מעשיהם, אך אמרתי בלבי) מאין יבא עזר"י (איזה זכות יהיה בידי בדומה למעשה אבותינו שאהיה ראוי שיהיה לי עזר"ר בלי מבוקש ותפלה טרם יקראו וכו', זאת אשיב אל לבי) עזרי מעם י"י עושה שמים וארץ, דהנה עשה השם יתברך את השמים וארץ מבלעדי איתערותא דלתתא בלי בקשה ותפלה כי אדם אין, ועם כל זה עשה וחדש הכל בחסדו וטובו, הנה לזאת אאמין בטובו הגם שבידי זכות אין כמעשי אבות עם כל זה הוא עזרי בזולת תפלה ובקשה:

ובזה מצאנו טוב טעם ודעת על מה שתקנו לנו בברכת אבות מלך עוזר ומושיע, בתחלה עוז"ר ואחר כך ומושי"ע, ובברכת הודאה ישועתינו"ו ועזרתינו"ו, והוא בהקדים מה שפירש הרב בעל מעשי"י י"יטו (ח"ב מעשי מצרים פרשת שמות פ"ה) בפסוק (ישעיה סה, כד)

מגן ומושי"ע להם ולבניהם אחריהם בכל דור ודור, היינו לאבותינו שהיו צדיקים גדולים הנה היית עזרת"ם גם בטרם התפללו אליך, אבל אנחנו בניהם אחריהם, על כל פנים אחר התפלה יש לנו ישוע"ה כי אתה מגן ומושיע לבניהם אחריהם בכל דור ודור, וזהו שאמר המשורר חושה לעזרת"י י"י תשועת"י, רצה לומר הנה אתה י"י תשועת"י על כל פנים להושיעני אחר התפלה ובקשה שזה נקרא תשוע"ה כנ"ל, והנני מבקש ממך חושה ומהר להיות עזרת"י, היינו לעזור לי גם קודם הבקשה והתפלה שזה נקרא עזר"ה, וכמו שכתבתי לך:

ובזה תמצא טוב טעם ודעת על מה שאמרו רז"ל (ערכין לב, ב) שהקפיד השם יתברך על יהוש"ע שלא ביקש רחמים על יצרא דעבודה זרה כדרך שבקשו בימי עזרא, יש להתבונן למה לא הקפיד על כל הדורות מן יהוש"ע עד עזר"א, ונראה שהוא להיות שני ראשי הדורות הללו שמותיהן גרם, יהוש"ע מלשון ישוע"ה על כל פנים אחר התפלה, והנה לכאורה שם עזר"א היה מסוגל גם בלא תפלה, יש לומר שגרם החטא והוצרכו לתפילה להימסר היצר הרע בידם, וכמו שאמרו רז"ל (ברכות ד, א) ראויים היו ישראל

והיה טרם יקראו וכו' עוד הם מדברים ואני אשמע (פירוש כי הם אינם יודעים שכבר עניתים ומדברים עוד בתפלה) ואני אשמע (ומקבל תפלתם כי ערבים עלי דברי דודים הגם שכבר הסכימה דעת עליון לעזור להם קודם התפלה), על כן בברכת אבות אומרים עזר"ת ומושי"ע כי כן היה דרגא דאבות עזר"ת אבותינו אתה הוא מעולם מגן ומושי"ע להם ולבניהם וכו', עיין מה שכתבתי לעיל ותבין היטב (ועיין עוד במאמרי חודש אדר מאמר ה סימן ו), מה שאין כן אנחנו מודים להשם יתברך בהודאה, הנה בקיאים אנחנו במעשינו שאין אנחנו ראויים לזה בצדקותינו שיהיה עוזר השם יתברך לנו גם קודם התפלה, רק הוא (ישועתינו"ו בודאי אחר התפלה כי כן הבטיחנו יוצרנו שלא ישיב פנינו ריקם), אבל להיות השם יתברך טוב ומטיב לכל, וכמו שברא וחידש הכל בטובתו כדי להיטיב לבריותיו, הנה ברא הכל מבלי אתערותא דלתתא מבלי תפלה, מבחינת טובתו זאת יתמשך עלינו טובה כזאת בכל זמן אשר השם יתברך הוא גם כן עזרתנו גם כן מבלי הקדמת תפלה כשהשעה צריכה לכך כמו שכתבתי לך בענין הנס דחנוכה (עיין מה שכתבתי במאמר הלל והודאה (מאמר ד סימן סז) עמר"ת להם וכו'), וזהו שאומרים האל ישועתינו"ו (תמיד) ועזרתנו"ו סלה (הוא גם כן,

והוא מפאת שהוא) האל הטו"ב, הבן הדבר (ועיין עוד באגרא דפרקא אות שז):

ל

ויש לפרש עוד אשא עיני אל ההרי"ם (תהלים קכא, א) (המלכות נקראו הרי"ם (שמות רבה פרשה טו סימן ד) ה"ר בגימטריא כב"ל מד"י יו"ן אדו"ם, וכבר ידעת כל אחד כלול מכולם ולכך נקראו הרי"ם, ואמר, כשאשא עיני ואסתכל בעניני המלכות המושלים בי, ואני רואה כי לא נושענו מעולם עדיין תשועה שלימה שלא תהיה עוד אחריה שעבוד, מזה אתבונן שכל העזר שהיה לי עד היום) מאי"ן יב"א עזר"י, ואבאר לך, מאי"ן הם אותיות הנעלמים של מש"ה והם בגימטריא מיכאל, והנה השם יתברך אמר למשה (שמות לב, לד) הנה מלאכ"י (בגימטריא מיכאל) ילך לפניך, והשיב (שם לג, טו) אם אין פניך הולכים וכו', ומפני מה לא רצה, יתבאר על פי האמור בזהר (ח"ג תוספות דש, ב - שה, א) רפאני י"י וארפ"א (ירמיה יז, יד) (למה ליה למימר וארפ"א), כי כשהרפואה באה על ידי רפא"ל וסייעתו, הנה הוא מלאך לעשות שליחותו ורצון קונו, הנה רפואתו אינה בטוחה לעולמי עד כי רצונו ומאוייו לעשות עוד רצון קונו בשליחות, מה שאין כן כשהרפואה היא על ידי השם

(תמצא כל זה במגלה עמוקות (פרשת ואתחנן אופן נו. ועיין ברגל ישרה מערכת אות המ"ם ד"ה מש"ה)):

וזהו שאמר המשורר, כאשר אשא עיני אל ההרים (המלכיות כנ"ל, ואראה כי הגם שהיה לי עז"ר בכל פעם עם כל זה לא היה לי עז"ר עולמים, מזה אתבונן כי עד היום) מאי"ן יבא עזרי (היינו על ידי מיכאל"ל, אבל במהרה בימינו אשר יהיה) עזרי מעם י"י וכו', אזי שוב אל יתן למוט רגליך וכו' כי תהיה ישועה עולמיית, הבן:

לא

עיינן מה שכתבתי בסימן כ"ה (בפסוק (בראשית מו, כח) ואת יהודה שלח וכו') שהד' מלכיות המה מנגדים לקדושת ד' אותיות הוי"ה (לקוטי תורה פרשת כי תצא), והנה יונח בזה מה שיש להתבונן, הנה במצרים נקבע יום טוב על פי התורה חג הפסח, ובהצלת ישראל מגזירת מד"י ניתקן יום טוב פורים, ובהצלה מיו"ן ניתקן יום טוב חנוכה, ואם ירצה השם במהרה בימינו בגאולה האחרונה יהיה בודאי קביעות יום טוב כדכתיב חגי יהוד"ה חגיך (נחום ב, א), ובהנצל ממלכות בב"ל לא נקבע שום יום טוב, ולפי הנ"ל יונח, דהגליות המה ניגוד לאותיות השם כנ"ל, ובעת הגאולה הנה היתה

יתברך בעצמו היא רפואה בטוחה לעולמי עד, וזהו שנאמר רפאני י"י (אתה בעצמך) וארפא (רפואה עולמית) (עיינן עוד אגרא דכלה פרשת וירא ד"ה ויהי בשחת וכו'):

וזה שפירשנו (באגרא דכלה פרשת בשלח ד"ה ויאמר משה וכו') במאמר משה בקריעת ים סוף, אומרו (שמות יד, יג) התיצבו וראו את ישועת י"י אשר יעשה לכם היום כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם וכו', הנה תיבת כ"י לנתינת טעם אינו מובן בכאן, ועל פי הנ"ל מובן הדבר היטב, שאמר להם משה וראו את ישועת י"י (דייקא לא על ידי מלאך ולא על ידי וכו' רק השם יתברך בכבודו ובעצמו, ומאין תתבוננו זה) כי אשר ראיתם וכו' לא תוסיפו וכו', הנה הוא ישועה עולמיית, מזה תשפטו כי ליי"י הישועה, הבן הדבר היטב, וזהו שאמר משה (שם לג, טו) אם אין פניך הולכים וכו', שלא רצה שילך מלאך (אפילו מיכאל"ל הגם שהוא אפטרופא רבא דישראל (זוה"ק ח"ב רנד, ע"א), עם כל זה מלאך הוא, והנה כשנגזו משה בא מיכאל כמו שאמרו רז"ל (בראשית רבה פרשה צז סימן ג) עת"ה באתי וכו' (יהושע ה יג - יד), על כן אותיות הנעלמים של משה הוא מאי"ן בגימטריא מיכאל"ל, וכן בפרשת תצוה לא נזכר שם מש"ה יש בה ק"א פסוקים מנין מיכאל"ל, להיות כשנעלם משה בא מיכאל"ל

וש"ט רמז לימי חנוכה"ה ופורי"ם, חנוכה"ה בקנ"ה להודות ולהלל, פורים [בוש"ט], משתה ושמחה, בשני עתים הללו הפרו תורתך, כי מבטלין תלמוד תורה למקרא מגילה (מגילה ג, א) ונר חנוכה, עיין במאמר הלל והודאה (מאמר ד) סימן קט"ז עיקר הענין ט:

לג

בינו בוערים בעם וכו' הנוטע אוזן הלא ישמע אם יוצר עי"ן וכו' (תהלים צד, ח). עיין במאמר הלל והודאה (מאמר ד) סימן קט"ו דרוש נחמד על ימי חנוכה שהם בחדשי כסל"ו טב"ת, הלא הם בחינת או"ן עי"ן, עיין שם ט:

הגאולה מן אותיות הנ"ל, והנה גאולת מצרים נגד קוצו של יו"ד כמו שהיה בניגוד הגליות (שמות א, יב) ויקוצ"ו מפני בני ישראל, ובגאולה מבב"ל הנה הוא מבחינת יו"ד מן שם הנכבד, נמצא גאולת מצרים וגם הצלה מבב"ל הוא מבחינת אות אחד, על כן מפלת בב"ל גם כן היה בחג הפסח, כמו שייסד הפייטן (הגדה של פסח בפיוט אמץ גבורותיך) צפה הצפית ערוך השולחן בפסח, ועל כן סגי למצרים ולבבל יום טוב אחד, כנ"ל:

לב

ע"ת לעשות לי"י הפרו תורתך (תהלים קיט, קכו). ע"ת בגימטריא קנ"ה

טז אעתיק כאן מדברי רבינו שם, שמרחיב את הדיבור בפגם הקנ"ה והוש"ט בימי חנוכה ופורים: בימי אחשורוש פגמו בושט שנהנו מסעודתו של אותו הרשע (מגילה יב, א), והושט הוא כח גופני שעל ידו ניזון הגוף, על כן היתה הגזירה על הגופות, וכאשר עזר השם יתברך לעמו קבעו חז"ל יום טוב ברוח הקודש סעודת מצוה בושט, ובימי היונים פגמו בלשון הרע וביטול תורה שהפגם הוא בקנה, והיתה הגזירה על ידי זה לבטלם לגמרי מן התורה ותפלה שהם בקנה, ולא רצו לאבד הגופות דייקא רק הנפשות כי הדבור בקנה הוא פעולה נפשית כמה דאת אמר (שיר השירים ה, ו) נפשי יצאה בדברו, ויהי האדם לנפש חיה (בראשית ב, ז) מתרגמינן לרוח ממללא, וכאשר עזר השם יתברך לעמו קבעו יום טוב במצוה להודות ולהלל בקנה, ואם כן ב' המועדים הללו נתקנו לזכרון לשעבד הושט והקנה להבורא עולם ברוך הוא, והמה מסוגלים להניח שורשם ליסוד מוסד לכל השנה [וכו'].

והנה ציוו חז"ל לבטל תלמוד תורה בשביל ב' מצות אלו בזמניהם מקרא מגילה (מגילה ג, א) ונר חנוכה, כי בהשתעבד הושט והקנה לבורא עולם תתקיים התורה בלי מונע, וזהו רמז הפסוק עת לעשות לי"י, כשיגיע זמן הע"ת (בגימטריא קנ"ה וש"ט) לעשותו לי"י, אז הפרו תורתך (מבטלין תלמוד תורה בשבילם), ומענתה תתבונן, פורים ניתקן להשתעבד הושט, וחנוכה להודות ולהלל ולהשתעבד הקנה, ואתה תבין.

יז אעתיק כאן מדברי רבינו שם הנוגע למאמר זה (והוא על דרך שכתב רבינו לעיל בסימן כח. ועיין שם עוד לרוות צמאונך): הנה הביא ראיה על יכולת השם יתברך ממה שהוא הוא הנוטע און ויוצר העין ולא

לד

הרשעים, ובזה השם הכה משה את המצרי (עיין פרי עץ חיים שער קריאת התורה פ"ה. ועיין עוד באגרא דכלה פרשת בראשית ד"ה ואיב"ה אשי"ת בינ"ך), ואלו הב' מועדים מסוגלים להכניע הרשעים, והבן י"י:

כ"ל ה"נשמה ת"הלל ראשי תיבות בגימטריא חנוכ"ה פורי"ם, (חנוכ"ה הנה ניתן להלל ולהודות (שבת כא, ב), ופורי"ם קריאתה זו הלילא (מגילה יד, א)), והוא השם תב"ה המסוגל להכות ולהכניע

ממה שברא ויצר השמים והארץ וצבאם והימים וכל אשר בהם, וגם מאי שנא אלו אברים משארי האברים הלב והמוח וכיוצא, ונפרש לך מקודם מה שאמר הנביא הטה אלהי אונך ושמע פקח עיניך וראה וכו' (דניאל ט, יח), והנה ידוע דענינים כאלה הוא הכל לשבר את האזן, אבל יש להתבונן למה המשיל קבלת התפלה והתעוררות הישועה דוקא בב' אברים הללו, והנראה לפרש, דהנה החוקרים חקרו בראיית העין אם האור יורד מן העין אל הדבר הנראה או בהיפך, והוכיחו שהאור יורד מן העין אל הדבר הנראה, וחוש השמע הוא בהיפך שמן דבר הנשמע עולה קול השמיעה אל אזן שומע.

ולפי זה תבין הדברים האלה, הטה אלהי אונך ושמע, היינו כאשר יש מאתנו איתערותא דלתתא, מיקרי לשבר את האזן אצלו יתברך שמו כדמיון שמיעה, שמן הדבר הנשמע עולה התעוררות אל השומע, ושוב התפלל פקח עיניך וראה וכו', היינו אפילו ח"ו אין איתערותא דלתתא מאתנו אף על פי כן תבא הישועה מאתך אלינו, וזה דמיון ראיית העינים שהתעוררות יורד מן הרואה אל הנראה, כן הוא הענין כאשר ח"ו אין אנחנו ראויים וכדאים להושע, תבא מאתך איתערותא דלעילא ותהיה מספיק לאיתערותא דלתתא מה שישראל יסגלו מצות ומעשים טובים אחר הישועה שתבא להם מן השם יתברך, והוא דמיון מעשה בראשית שכתבתי לעיל אשר ישראל עלו במחשבה והספיקה מחשבתן של ישראל מה שיסגלו אחר כך מצות ומעשים טובים, כאשר יהיו במציאות.

יח כה"ת הוא שם השמיני מע"ב שמות, ומסוגל להנצל מאדם רע להמכוין אותו, ויש לכוין אותו בובא לציון גואל בסופי תיבות הפסוק (תהלים ט, יא) כי לא עזב"ת דורשי"ך הוי"ה, והמכוין אותו שם ניצול באותו יום מאדם רע, כוונת האריז"ל, ובזה השם הרג משה את המצרי שהוא אדם רע דקליפה [וכו'] (ואחשבה לדעתי רזא עילאה חנוכ"ה פורי"ם בגימטריא זה השם שניצלו ישראל באלו הזמנים מאדם רע בכח זה השם. ונקבעו להודות ולהלל כנרמז בראשי תיבות כ"ל ה"נשמה ת"הלל, נראה לי לשון רבינו ברגל ישרה מערכת אות הכ"ף ד"ה כה"ת).